

occurrit. Huic, & alarum origini (sub radio albo) intermedia est macula nigra ovata, huic superior zona fusca, & in fine alæ, sex ad octo punctula oblonga, in semilunam disposita, & transversalia. In superiore æque ac inferiore ala conspicitur radius pallidior, ex pilis tenerissimis compositus. Superioris alæ facies obversa, & inferioris utraque, cum corpore toto, cinereo-fulvi coloris sunt, sæpe etiam macula minor nigra semilunaris sub ala. Conf. *Ad. Lit. Svec.* 1736. p. 25. §. 75. ubi *Linneus* illum dicit: *Papilionem alis depressis, fuscis, fascia pallida longitudinali ramosa, subtus puncto nigro notatis.* Vid. quoque figuras subnexas, *Tab. v.* ubi *A.* denotat erucam, *C.* chrysalidem, *D* papilionem pronum, & *E* supinum.

Hæ erucæ omnem pratorum herbam depascendo, albedinem ipsis induebant. Fossis prata cinxerunt, & magnæ earum quantitati, progrediendo, aqua pereundum erat.

Easdem illas & alibi prata devastasse audio, & jam aves, jam porcos magnam earum copiam devorasse.

Ineunte Julio, in chrysalides abeunt, & 15. exinde diebus in papiliones transformantur. Messis perficiendæ ergo, & hominum, & jumentorum plaustrorumque copia campos transit, ac plurimæ chrysalides sic pedibus conculcantur. Sed ferotina fuit messis fœni in anno 1740. & medio circiter Julio instituebatur. Plurimi papilionum ergo, relictis chrysalidibus, vitæ periculum effugerant. Hinc mirum non est, quod tantam erucarum copiam in anno 1741. viderimus, nam papilio omnis centena ova emittere solet, hinc anno illo, solito frequentior adfuit insectorum numerus.

Observationes de Amaryllide.

CAROLUS LINNÆUS.

§. 1. **A** Nni 1742. mense Aprile demum, in horto Academiæ Upsaliensis, florecentem vidimus Amaryllidem. Primus, quantum ego quidem novi, fuit flos ille ejus in Svecia, hinc gratam fore spero descriptionem suam Botanicæ studiosis, nullum enim florem, ne hi quidem cognoscent, qui coloris præstantia ac splendore, amaryllidi sic æquiparandus.

§. 2. Nomina sequentia Botanicorum varii ipsi tribuerunt:

Amaryllis, spatha uniflora, corolla inæquali genitalibus declinatis. Hort. Cliff. 135. Roy Leid. 36.

Lilio Narcissus Jacobæus, flore sanguineo nutante. Dill. elth. 195. t. 162. f. 196.

latifolius indicus, rubro flore.

Morif. hist. 2. 366. f. 4. t. 10. f. 31.

Pluck. alm. 219.

Tournef. inst. 385.

Plum. spec. 8.

Barrer. æquinoct. 68.

indicus ruber monanthos jacobæus.

Robin. hort. t. 21.

Bry floril. t. 16.

Merian. floril. t. 16.

Park. parad. 69. t. 71. f. 3.

totus ruber. Bauh. pin. 49.

Rudb. elys. 2. p. 45. f. 1.

dictus, flore sanguineo. Svvert. floril. 28.

rubro flore Clusii Lob. adv. 2. p. 488.

latifolius indicus, rubro flore.

Clus. hist. 1. p. 157.

Bry floril. t. 59.

Merian. floril. t. 59.

Lilium Indicum, narcissinis foliis, monanthos rubrum.

Herm. Lugdb. 374.

Mexi-

Mexicanis. Azcal Xochitl ex Tavare apud Clusium.

Belgis. Svjetsie Leli, hortulanorum idiomate.

§. 3. Jam descriptionem ejus adgrediamur; *Radice* exhibet bulbosam, tunicatam, subrotundam. *Folia* ex radice protuberantia, narcissinis simillima, digiti transversa lata, glabra, foris tantillum convexa, intus magis concava, haud multum cuspidata, notata 12. ad 15. radiis sive costis diaphanis & alias fere imperceptibilibus, ex radice orientibus, ubi folium reliquis interjacens, ultimum est. *Scapus* ejus $\frac{1}{4}$ cubiti longus, erectus, rotundus, parum in medio sulcatus, statim in lateribus subangularis, glaber, pallidus, concavus, rubicundo-virescens. *Spatha* in extremo scapo posita, 2. digitorum transversorum latitud. 4. digit. transvers. longitud., striata, rubicunda, cuspidata, in extremitate dehiscens, & florem unum continens. *Pedunculus*, 2. digitorum longus, seu spathæ longitudini respondens, & strictior scapo. *Flos* unicus, ad latus declinans, pulcre-ruber, & radios solares excipiendo aureo splendore fulget. *Germen* viride, rotundum, & ex triplice latere parum compressum. *Corolla* constat sex petalis, supra ex germine egredientibus, purpureis, & juxta pedunculos nigris, lanceolatis, tribus exterioribus duplo latioribus quam interiores, versus apicem crassescentibus, in superficie interiore prope apicem radio albo villosa notatis, quo mediante antequam expanderentur, cohærebant. In fundo petalorum radios quosdam nigros diaphanos observabis. Tria petala interna sunt lanceolata, dimidiam latitudinem exteriorum pertingunt, in origine nigra radioque diaphano distincta. Vexillum paullulum erectum ascendit, tum in semicirculum declinatur. Alæ laterales ex lateribus reclinatæ sunt in semicirculum. Genitalia tandem subtus deflexa in carinam coeunt, uno cum limbo suo umbellatam, & labrum trifidum æquale constituentem. *Nectarium* constat variis protuberantiis viridibus, ubi stamina adhærent, conspiciendis, quas tria petala deflexa cingunt. *Stamina* ostendunt sex filamenta obscuro-ferruginea, declinata, a tribus petalis declinatis compressa, & apicem versus sursum reclinata. *Antheræ* purpureæ, sex numero, dehiscentes pollinem flavum præbent. *Stilus pistilli* filiformis, purpureus, parum longior crassiorque est staminibus.

bas. *Stigma* trifidum , partibus rotundis , distensis , intus villosis. *Pericarpium* est capsula oviformis, tripartita, tribus portis aperitur ; multa quoque semina continet subrotunda .

§. 4. Patriam Amaryllidis hujus haud Indiam esse credas cum *Suvertio*, quo auctore *Gasparus Baubinus* & *Rudbeckii*, in eundem errorem inciderunt ; sed meridionalis pars Americae , & in primis regnum Mexicanum , patria amaryllidis reputanda est ; ibi enim inculta floret , crescitque ; & *Simon de Tavvar*, qui primus illam coluit in Europa , bulbam , sive radices ejus ex America Meridionali acceptas habuit ; & Viri *Plumier* & *Barrere* , sua sponte in agris crescentem viderunt amaryllidem , neuter vero illorum ultra Meridionalem Americam partem perrexerit .

§. 5. De cognitione ejus historica apud gentes Europae , sequentia teneto :

A.C. 1593. *Simoni de Tavvar*, Doctori Hispalensi , nave ex America Meridionali redeunte , bulbam quamdam transmittentur . Harum alias amicis suis reliquit , alias horto suo tradidit , quae , quum flores produxissent , illos descripsit , & proximo anno descriptionem ad *Clusium* transmisit .

A.C. 1593. *Bernhardus Paludanus* acceptas a *Tovare* bulbam , & suo studio cultas , florescere vidit , unum igitur florem arefactum *Clusio* misit .

A.C. 1593. *Comes Abrembergensis* ab eodem *Tovare* acceptas bulbam horto suo immisit , quarum florem vivis coloribus depingi , & *Clusio* adportari curavit .

A.C. 1601. Prodiit *Caroli Clusii*, Botanici suo tempore celeberrimi , historia plantarum , latino idioma te conscripta , ibi igitur suam ipsius descriptionem ex amaryllide , *Paludani* studio sibi transmissa , desumptam ; tum descriptionem a *Tovare* acceptam & priori accuratiorem ; tandem delineatam imaginem amaryllidis , jussu *Comitis Abrembergensis* vivis coloribus depictam , reperies . Idem ille *Clusius* , quum multo post *Curas posteriores* suas cum orbe litterario communicaret , emendatam adcuratioremque ejus figuram subjunxit .

A.C. 1605. Prodiit Antverpiæ Tomus 2. Adversariorum
Lobe-

Lobelii, ubi delineationem accuratorem, ad exemplar Parisiense, exhibuit; descriptio autem hausta videtur ex figura ipsa.

A.C. 1608. Prodiit delineatio multo major & accuratior, Auctore *Robino*, Inspectore horti Botanici Parisiensis.

A.C. 1612. Prodiit *Emanuelis Svertii* Florilegium, ubi amaryllidis delineationem, Clusianæ similem, sed defectuosam videbis, ibi enim quinque stamina tantum, & stylus pistilli nullus.

A.C. 1616. Prodiit Francofurti Florilegium Viri Cel. *de Bry*, ubi delineationem Robinianam Tab. xvi. & Sverttianam Tab. Lix. reperies.

A.C. 1623. Prodiit *Gaspari Baubini* Pinax, ubi nihil de Amaryllide, præter nomen recensitum.

A.C. 1629. Prodiit *Parkinsonii*, Pharmacopolæ Londinensis, Paradisus, ubi descriptioni Clusianæ subnexa est delineatio Robiniana.

A.C. 1633. Prodiit *Johnsonii* Gerhardus emaculatus, in quo descriptionem Clusianam, & delineationem ex ejusd. curis posterioribus depromptam, reperies.

A.C. 1633. Prodiit *Anonymi* Theatrum floræ, cujus pag. 6. satis accuratam Amaryllidis imaginem ostendit.

A.C. 1641. Prodiit Francofurti Florilegium Bryanum, edente *Matthæo Meriano*, Bibliopola, cum duabus figuris supra descriptis.

A.C. 1650. Prodiit *Johannis Baubini* Historia plantarum major, illaque descriptionem Clusianam & Lobelianam continet, subnexa delineatione ex historia Clusii deprompta.

A.C. 1680. Prodiit *Morisonii* historia plantarum major, ubi descriptioni Clusianæ juncta est delineatio Sverttiana.

A.C. 1686. Prodiit *Raii* historia plantarum major, cui descriptio Clusiana inserta est.

A.C. 1701. Prodiit Tom. 2. Camporum Elysiarum Auctoribus *Rudbeckiis*, ubi delineationem Sverttianam pag. 45. & Robinianam pag. 89. invenies.

A.C. 1714. Edidit *Antonius Jussieu*, Borrelieri Observationes, ubi delineatio Amaryllidis, ex Anonymi Theatro floræ deprompta, exstat.

A.C. 1732. Prodiit *Dillenii* hortus Elthamensis, ibi & descriptionem & delineationem satis accuratam reperies; singularior tamen est imago Amaryllidis, nam florem duplicem in pedunculo unico gerit.

A.C. 1737. Hortum Cliffortianum publici juris feci, & nomen illum Amaryllidi ibidem obvix tribui, quod speciei huic maxime convenire judicavi.

A.C. 1742. Floruit die xii. Aprilis in horto Academiae Upsaliensis; ego igitur postero die Professorum oculis florem nobis novum exhibui, & die ix. ante Kal. Maji, prælectionum Botanicarum initium, amaryllidis descriptione, cepi.

Huc igitur ex horto Cliffortiano transmissam habemus amaryllidem, Cliffortius ex hortulano quodam Hamburgensi, is tandem a Viro Sprekelson, civitatis ejusdem. Jam autem & Sveciæ horti amaryllide superbiunt.

*Non quæri indignum trans æquora transque remotos Indorum
fines & nostris floribus addi.*

Rapin. 20.

§. 6. Florem huncce *Tab. VII.* & a fronte, & a latere averso delineatum videbis.

§. 7. Quod ad Etymologiam ejus attinet, vocatur: *Narcissus*, ob similitudinem cum Narcisso communi, quamvis flos ipse plane alia ratione sit constructus.

Lilio Narcissus, quia florem lilio, radicem narcisso similem esse censent.

Jacobæus flos, ab Ordine Equestri S. Jacobi, Anno 1320. in Hispania instituti; Equites enim, pro insigniis, crucem rubram liliformem, flori huic respondentem, in vestibus acupictam gerebant.

Suævisæ Leli, id est: lilium Svecicum audit hortulanis Belgicis; rationem nominis investigari nequeo; mihi enim potius lilium Gallicum, ob similitudinem insigniorum Regionum, dicendum videtur.

Ama-

Amaryllis, nomen amicæ Virgilii, figurate denotat pulchritudinem Romæ. En denominationis originem.

§. 8. Notabilia *Amaryllidis* sunt: situs seu positio declinata, & floris figura, stamina ad stylum pistilli compressa, & vexillum reclinatum, & folia genitalia depressa, quæ pro avertendo vento, & pro polline ex antheris in stigma transeunte, & stigmate fecundando, dilatantur. Res omnium singularissima est color ejus ruberrimus, qui solis radios excipiendo aureus videtur, & omne, quidquid vel oculus in terris reperiat, vel mens sibi sistere possit, splendore pulchritudineque longe post se relinquit. Heu breve gaudium! nam triduo vel quadriduo splendor omnis cum flore perit.

§. 9. Tab. VII. lustrando, videbis

<i>a</i> bulbam five radicem.	<i>gg</i> petala lateralialia.
<i>b</i> folium.	<i>bbb</i> genitalia depressa.
<i>c</i> scapum.	<i>i</i> filamenta.
<i>d</i> spatham.	<i>k</i> antheras.
<i>e</i> germen	<i>l</i> stylum pistilli.
<i>f</i> vexillum.	<i>m</i> stigma.

VII.

Triglochin

a C. L I N N Æ O descriptum.

F Ama olim ad me pertulerat, *Oelandiam* gramen aliquod, suo idiomate *Sæltung*, id est: gramen salsum dictum, producere, quod optimo pabulo cederet armentis. Botanicorum scripta adii, nec ex his quidpiam certi haurire licuit.

Jussu superiorum deinde *Oelandiam* peragravi, & sciscitanti mihi omnes uno ore fidem faciebant, quod illo nomine gramen omne ad littora maritima obvium veniat, idque saporis esse salsi, & pabulum armenti optimum constituere, adferebant.

Linne

, Carl von. 1762. "Observationes de Amaryllide." *Analecta transalpina* 1, 206–211.

View This Item Online: <https://www.biodiversitylibrary.org/item/238177>

Permalink: <https://www.biodiversitylibrary.org/partpdf/263605>

Holding Institution

Smithsonian Libraries and Archives

Sponsored by

Biodiversity Heritage Library

Copyright & Reuse

Copyright Status: Not in copyright. The BHL knows of no copyright restrictions on this item.

This document was created from content at the **Biodiversity Heritage Library**, the world's largest open access digital library for biodiversity literature and archives. Visit BHL at <https://www.biodiversitylibrary.org>.